

Høringsnotat om godskriving og fritak etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 – forslag til ny forskrift

1. Innledning – forståelsen av begrepene godskriving og fritak

Reglene om godskriving og fritak følger av universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 3-5 første og annet ledd. *Forskrift om godskriving av høyere utdanning* av 10. april 2006 nr. 412 (godskrivingsforskriften), gjelder for universiteter og høyskoler som er regulert av universitets- og høyskoleloven. Forskriften gir bestemmelser om universiteter og høyskolars godskriving av annen utdanning etter loven § 3-5. Det foreslås også at det presiseres at fritaksbestemmelsen i uhl. § 3-5 annet ledd omfattes av forskriften.

Uhl. § 3-5 tredje og fjerde ledd omhandler faglig godkjenning av fullført høyere utdanning fra utlandet, dvs. godkjenninger som ikke har videre studier som formål. De omtales derfor ikke nærmere i dette notatet.

Å godskrive eller gi fritak innebærer at utdanning og/eller kompetanse kan inngå som en del av en ny utdanning, slik at studenten ikke må ta tilsvarende læringsinnhold på nytt.

Vedtak i saker om godskriving og fritak er å regne som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, med de rettigheter som følger av dette etter forvaltningsloven kapittel VI. Det innebærer at utdanningsinstitusjonene er pliktig til å realitetsbehandle alle søknader om godskriving eller fritak, og at vedtak kan påklages til institusjonens klagenemnd. Avslag må begrunnes med en vurdering av hvorfor de faglige kravene som stilles i utdanningen det søkes godskriving eller fritak fra, eventuelt ikke er oppfylt.

Det har vært en del uklarheter i universitets- og høyskolesektoren vedrørende forståelsen av begrepene godskriving og fritak. For bedre forståelse av disse begrepene viser departementet både til vårt brev av 14. februar 2018 (ref. 16/6853-5) og til omtalen av dette nedenfor.

Begrepspresiseringen av "godskriving" og "fritak" er i hovedsak relatert til uhl. § 3-5, henholdsvis første og annet ledd, men må forstås tilsvarende i den foreslåtte godskrivings- og fritaksforskriften.

Innføringen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, med krav om at det utarbeides læringsutbyttebeskrivelser for alle studieprogram og emner, medfører også behov for endring i denne forskriften. Godskrivingsforskriften ble fastsatt i 2006, mens kvalifikasjons-rammeverket for høyere utdanning, med læringsutbyttebeskrivelser for nivåene bachelor, master og ph.d., ble fastsatt i 2009. Dette rammeverket ble så innlemmet i Nasjonalt

kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) i 2011 og forskriftsfestet i 2017¹. Læringsutbyttet som er fastsatt for det enkelte studieprogram, eventuelt det enkelte emnet, bør være et sentralt utgangspunkt for vurderingen av søknader om godskriving og fritak.

1.1 Godskriving

Det følger av uhl. § 3-5 første ledd at universiteter og høyskoler som har institusjonsakkreditering eller som tilbyr akkrediterte studier etter universitets- og høyskoleloven, skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra tilsvarende institusjoner *"med samme antall studiepoeng, i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen"*. Vi viser også til Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) punkt 12.1.10: *"[b]estemte faglige krav som gjelder for ulike grader, må være oppfylt for at det skal gis full uttelling i grad ved den aktuelle institusjonen"*. De faglige kravene er angitt i institusjonens studieplaner. Bestemmelsen gir bare rett til godskriving av utdanning som er akkreditert etter universitets- og høyskoleloven, slik at blant annet utdanning fra utlandet og fagskoleutdanning, faller utenfor rettskravet i første ledd og må eventuelt vurderes etter bestemmelsens annet eller tredje ledd.

Å *"godskrive"* innebærer at en student ikke må ta beståtte emner, fag, eksamener eller prøver på nytt når disse eller tilsvarende inngår som en del av utdanningen ved den høyere utdanningsinstitusjonen hvor studenten har søkt om godskriving.

Vi viser videre til vurderingen i Ot.prp. nr. 79 (2003–2004) kapittel 12 merknader til daværende § 3-4 første ledd (gjeldende § 3-5 første ledd): *"[...] Bestemmelsen er praktisk viktig i forbindelse med innpassing i generelle grader, hvor den enkelte student som utgangspunkt vil ha krav på å få godkjent sin utdanning med uttelling i studiepoeng tid-for-tid. Hovedregelen må modereres ved innpassing i spesielle grader ved en annen institusjon, ettersom den enkelte institusjon selv fastsetter studieplaner med nærmere krav til bredde og fordypning i det enkelte studium. Dette betyr at en student som har tatt én spesiell utdanning ved en institusjon ikke vil ha rettslig krav på full uttelling i studiepoeng ved innpassing i en annen type utdanning ved en annen institusjon."* I Ot.prp. nr. 83 (2007-2008) punkt 3.2 presiseres det også at *"[d]et må likevel tas forbehold da den enkelte institusjon har studieplaner med nærmere krav til bredde og fordypning i det enkelte studium. Hvorvidt slik innregning kan skje i en konkret grad eller yrkesutdanning, og i tilfelle med hvor stor uttelling, avhenger av reglementet for vedkommende grad."* Studenten vil normalt ha krav på å få godskrevet sin utdanning med uttelling i studiepoeng tid-for-tid, gitt at de faglige kravene i den aktuelle studieplanen er oppfylt.

Hensikten med bestemmelsen i § 3-5 første ledd er å sikre at studenter som flytter mellom institusjoner som tilbyr akkrediterte studier etter universitets- og høyskoleloven, får en så sterk rett som mulig til innpassing av avlagte utdanninger eller emner i den nye graden. Dette er en skal-bestemmelse, og det innebærer at faginnhold fra andre akkrediterte institusjoner under uhl. skal innpasses så sant de faglige kravene er oppfylt.

¹ Forskrift 8. november 2017 nr. 1846 om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) med henvisning til nivåene i Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF)

En eventuell godskriving avhenger som nevnt av de krav som er stilt for vedkommende grad eller studieprogram, jf. uttalelsen i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) om at *"bestemte faglige krav som gjelder for ulike grader, må være oppfylt for at det skal gis full uttelling i grad ved den aktuelle institusjonen"*. Når en student eller kandidat søker om å få godskrevet utdanning, vil vurderingen alltid måtte forholde seg til institusjonens egne forskrifter – som for eksempel forskrift om bachelorgrad – eller fagplan/studieplan, inkludert læringsutbyttet for utdanningen. Oppfyller tidligere avlagte eksamener eller emner de faglige kravene (læringsutbyttet) til en eksamen eller emne ved en annen institusjon, skal eksamen/emnet godskrives ved den institusjonen uavhengig av om det er gitt studiepoeng eller ikke eller om det er gitt ulikt antall studiepoeng.

Imidlertid skal det ikke godskrives flere studiepoeng enn dem som er oppnådd ved den eksamensavleggende institusjonen. I praksis vil det bety at hvis et fag/emne ved institusjon A gir 5 studiepoeng og dette blir godskrevet ved institusjon B hvor faget har 10 studiepoeng, er resultatet at studenten får godskrevet dette faget/emnet og dermed ikke må ta det på nytt, men eventuelt må ta 5 studiepoeng i et annet fag eller emne hvis studenten ikke har tilstrekkelig antall studiepoeng for å oppfylle kravet til den aktuelle graden. Tilsvarende vil gjelde hvis institusjon A gir 10 studiepoeng og institusjon B gir 5. Det er faget/emnet som godskrives, og ikke antall studiepoeng. Det kan med andre ord ikke gis flere studiepoeng for en eksamen enn det som fremgår av planen for utdanningen der det godskrives.

Dette ble også omtalt i Ot.prp. nr. 83 (2007-2008) på side 13, der det er vist til at *"tid-for-tid-prinsippet var enklere å praktisere i det gamle gradssystemet, der cand.mag.-graden nesten fritt kunne settes sammen av "byggeklosser" av ulik varighet (semesteremner, grunnfag/årsstudier, mellomfag, storfag, treårige profesjonsutdanninger). Med de mer strukturerte bachelor- og mastergradene har man introdusert et fastere løp, noe som har medført en viss tapt fleksibilitet. Den delen av godskrivningen som skjer ved universitetene og høyskolene, må nå nødvendigvis skje i forhold til de studieprogrammene utdanningsinstitusjonen tilbyr. Selv om institusjonene må ha som utgangspunkt at utdanning avlagt ved andre institusjoner under loven skal vurderes etter tid-for-tid-prinsippet, vil det ofte ikke være mulig å praktisere dette prinsippet i like stor utstrekning som tidligere i de enkelte godskrivingsvedtak, fordi de faglige krav i graden må oppfylles både med hensyn til krav til bredde og fordypning."*

For at en institusjon skal kunne tildele en grad eller utstede vitnemål, må i tillegg 60 av studiepoengene som inngår i graden/studieprogrammet, være avlagt ved institusjonen (gjeldende forskrift § 2).

Det samme gjelder også for tildeling av vitnemål for en ny grad/et nytt studieprogram der godskrevne emner inngår i tidligere fullført grad/studieprogram (dvs. slik at noen emner "gjenbrukes" i ny grad). Også i slike tilfeller må minst 60 av studiepoengene være nye og avlagt ved den vitnemålsutstedende institusjonen, jf. gjeldende godskrivingsforskrift § 3. Godskrivingsforskriften supplerer dermed bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven § 3-5 første ledd.. I forbindelse med fastsettelsen av godskrivingsforskriften i 2006 sendte departementet et brev til institusjonene hvor forholdet mellom lovens regler for godskriving og den nye forskriften ble beskrevet slik med hensyn til tildeling av ny grad:

"[Forskriften] innebærer altså et unntak fra tid-for-tid-prinsippet i loven idet den oppstiller et tilknytningskrav. Det vil si at selv om utdanningen oppfyller de faglige kravene som gjelder for en grad eller en yrkesutdanning, fastsetter forskriften i tillegg et generelt krav om tilhørighet til den institusjonen som skal utstede vitnemål eller godskrive utdanning inn i en ny grad."

Retten til å kunne gjenbruke norsk, akkreditert utdanning er begrenset av tilknytningskravet og den enkelte gradens faglige krav.

Gjeldende § 5 gjelder hovedsakelig gamle helsefaglige utdanninger, og den foreslås videreført for å legge til rette for videreutdanning og videre studier for dem som har slike utdanninger.

1.2 Fritak

Etter uhl. § 3-5 **annet ledd** kan det gis fritak for deler av utdanning på grunnlag av annen dokumentert relevant utdanning, altså utdanning som *ikke* oppfyller vilkårene for godskriving etter uhl. § 3-5 første ledd. Det gjelder for eksempel høyere utdanning fra utlandet og fagskoleutdanning. Dokumentasjon av realkompetanse kan også gi grunnlag for fritak. Med realkompetanse forstås kompetanse oppnådd gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Det foreslås nå presisert at godskrivingsforskriftens gyldighetsområde også skal gjelde for fritak. Dette er ikke uttrykkelig nevnt i gjeldende forskrift, selv om forskriftens hjemmel åpner for at den skal gjelde for hele § 3-5, jf. godskrivingsforskriften § 1.

Også for vedtak om fritak er det utdanningsinstitusjonen som vurderer søknadene opp mot en konkret utdanning/et konkret studieprogram. Fritaksvurderinger foretas på grunnlag av søknader fra enkeltstudenter som mener at de har en utdanning og/eller realkompetanse som har gitt dem et læringsutbytte som tilsvarer læringsutbyttet i ett eller flere emner ved den aktuelle utdanningen/studieprogrammet.

For at en søknad om fritak skal kunne innvilges, må søkerens kompetanse vurderes som likeverdig med læringsutbyttet som er fastsatt for utdanningen eller emnet som det søkes fritak for. Et innvilget fritak betyr at institusjonen som gir fritaket, går god for at studenten har kompetanse likeverdig med, dvs. har oppnådd et læringsutbytte tilsvarende det som forventes av en ordinær student som har gjennomført og bestått det samme emnet eller de samme emnene ved institusjonen. Fritaket betyr at studenten hverken trenger å delta i den delen av utdanningen som fritaket gjelder for, eller erstatte det med et annet emne.

Fritaksbestemmelsen i uhl § 3-5 annet ledd er en *kan*-bestemmelse og gir ikke institusjonen plikt til å gi fritak på samme måte som godskriving etter uhl. § 3-5 første ledd. Hvorvidt det bør gis fritak er opp til institusjonens faglige vurdering. Utdanningsinstitusjonen har imidlertid plikt til å vurdere søknaden, og vedtak i søknader om fritak vil være enkeltvedtak med krav til begrunnelse og rett til klage, jf. også ovenfor under pkt 1. Når det gjelder fritaksvurdering for utenlandsk utanning, må imidlertid utdanningsinstitusjonene også forholde seg til [Lisboakonvensjonen](#). Det følger av del V *Godkjenning av studieperioder* artikkel V.1 at "[h]ver konvensjonspart skal godkjenne studieperioder fullført innenfor rammen av et program for høyere utdanning hos en annen konvensjonspart. Denne godkjenningen skal omfatte slike studieperioder som ledd i fullføringen av et program for høyere utdanning hos konvensjonsparten der det søkes om godkjenning, med mindre det kan

påvises betydelige forskjeller mellom de studieperioder som er fullført hos en annen konvensjonspart, og den delen av programmet for høyere utdanning som de ville erstatte hos konvensjonsparten der det søkes om godkjenning".

Fritak er blant annet aktuelt for søkere som ønsker opptak til videre studier ved en institusjon i Norge på grunnlag av påbegynt eller fullført høyere utdanning fra utlandet, eller utdanning tatt ved f.eks. en fagskole. Bestemmelsen kan også benyttes av de studentene som ikke fikk utdanningen sin godskrevet etter uhl. § 3-5 første ledd, det vil si de som har utdanning fra et universitet eller høyskole som er institusjonsakkreditert eller tilbyr akkrediterte studier. Det vises i denne sammenheng til Ot.prp. nr. 83 (2007-2008) "[d]et kan søkes om fritak fra eksamen eller prøve avlagt ved samme eller annen institusjon, det vil si at det ikke er et krav for å fritak at eksamen eller prøven er avlagt ved en institusjon som er akkreditert eller tilbyr utdanning etter universitets- og høyskolene".

2. Departementets vurderinger og forslag til endringer

2.1 Virkeområde

2.1.1 Gjeldende rett

Det følger av godskrivingsforskriften § 1 at forskriften gjelder for universiteter og høyskoler som er regulert i universitets- og høyskoleloven. Forskriften gir bestemmelser om disse utdanningsinstitusjonenes godskriving av annen utdanning etter samme lov.

2.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Det har kommet innspill fra sektoren om at virkeområdebestemmelsen i § 1 oppleves som uklar. Det er særlig formuleringen "annen utdanning" som oppfattes som uklar når det vurderes hvorvidt forskriften gjelder eller ikke, herunder om den utdanningen institusjonen selv gir, er "en annen" enn den som man godskriver.

Universitets- og høgskoleråds utdanningsutvalg har i et brev til departementet av 25. mars 2014 foreslått at godskrivingsforskriften eksplisitt bør angi hvilke studienivå den gjelder for. De viser til at dersom forskriften kun er ment å regulere bachelor- og masterutdanning, bør dette omtales i forskriften.

2.1.3 Departementets vurdering og forslag

Enkelte utdanningsinstanser har tolket virkeområdebestemmelsen slik at "annen utdanning" kun gjelder godskriving av utdanning med et *annet innhold*, med den konsekvens at alle rammeplanstyrte utdanninger har falt utenfor virkeområdebestemmelsen. Departementet vil derfor presisere at "annen utdanning" her er en utdanning tilbudt av en annen utdanningsinstitusjon. Forskriften gjelder generelt, og i forbindelse med vurderingene av godskriving og fritak for rammeplanstyrte utdanninger må det tas hensyn til de særskilte bestemmelsene på dette området i de aktuelle rammeplanene. Bestemmelsen gjelder all utdanning som er regulert av universitets- og høyskoleloven.

Godskrivingsforskriftens henvisning til "annen utdanning" må ses i sammenheng med uhl. § 3-5 første ledd. Utgangspunktet for godskriving etter § 3-5 første ledd er, som nevnt ovenfor,

at en utdanning fra en annen institusjon skal godskrives, såfremt utdanningen oppfyller de faglige kravene som er fastsatt hos utdanningsinstitusjonen som skal godskrive. Prinsippet bygger på en forutsetning om at studenter som har utdanning fra én institusjon under universitets- og høyskoleloven, har krav på å få uttelling for den når de flytter over til en annen institusjon som er regulert av samme lov. Det forutsettes imidlertid at emner, fag, eksamener og/eller prøver fra norsk universiteter eller høyskoler bare kan bli godskrevet etter uhl. § 3-5 første ledd dersom de i læringsutbytte oppfyller de faglige kravene i den aktuelle utdanningen.

"Annen utdanning" etter godskrivingsforskriften § 1, med henvisning til uhl. § 3-5 første ledd, omfatter all utdanning som er tatt ved andre norske høyere utdanningsinstitusjoner enn den vitnemålsutstedende institusjonen, uavhengig av utdanningens innhold. På bakgrunn av at ordlyden i virkeområdebestemmelsen kan gi ulike vurderinger av hvorvidt en utdanning er omfattet eller ikke, er det departementets vurdering at det er behov for en presisering av bestemmelsen.

Når det gjelder UHRs utdanningsutvalgs anførsel vedrørende hvilke nivå forskriften gjelder for, viser departementet til at regelverket er generelt utformet nettopp fordi det gjelder for alle nivåer, også ph.d.. Departementet er likevel enig med UHR i at man i § 1 bør presisere hvilke nivå forskriften skal gjelde for, og det er også nå gjort i forslaget.

Det vises til forslag om endring i forskrift § 1.

2.2 Definisjoner

Det er som nevnt innledningsvis en del usikkerhet knyttet til begrepsbruken på godkjenningsområdet. Departementet foreslår derfor en ny bestemmelse i forskriften med definisjoner av begrepene godskrivning, fritak og realkompetanse, i et forsøk på å oppklare tidligere uklarheter.

Det vises til forslag om endringer i forskrift – ny § 2.

2.3 Tilknytningskrav for tildeling av grad eller yrkesutdanning

2.3.1 Gjeldende rett

I gjeldende forskrift § 2 er det fastsatt et tilknytningskrav som innebærer at studenten må ha avlagt minst 60 studiepoeng ved en institusjon for at den kan tildele en grad og/eller utstedt vitnemål for fullført utdanning. I bestemmelsens annet ledd gis institusjonene et forbud mot å oppstille et strengere tilknytningskrav enn det som følger av første ledd.

2.3.2 Bakgrunnen for forslaget

UHR ber i nevnte henvendelse til departementet om at begrensningen i forskriften § 2 annet ledd, om at det ikke er lov å oppstille strengere tilknytningskrav enn det som følger av forskriften, bør fjernes, siden tilknytningskravet på 60 studiepoeng uansett framgår av første ledd og begrensningen gir rom for misforståelser. De viser i den forbindelse til at det for sektoren ikke er klart om avgrensningen gjelder forbud mot å kreve flere studiepoeng enn 60 ved egen institusjon eller forbud mot å oppstille faglige eller strukturelle krav til tilknytningskravet.

2.3.3 Departementets vurdering og forslag

For en utdanning som er godskrevet etter uhl. § 3-5, og således omfattet av forskriften, er det som nevnt over et krav etter gjeldende forskrift § 2 om at minst 60 av studiepoengene som skal inngå i beregningsgrunnlaget må være avlagt ved den vitnemålsutstedende institusjonen for at man skal kunne tildele en grad eller utstede vitnemål for fullført utdanning.

Departementet mener det i forskriften bør presiseres at det er en forutsetning at utdanningen og/eller kompetansen som godskrives eller gis fritak, er i samsvar med de faglige kravene for den aktuelle graden, slik at det samlede læringsutbyttet for studieprogrammet er likt det som gjelder for dem som tar hele utdanningen ved institusjonen.. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk fastsetter krav til læringsutbyttebeskrivelser og dermed til helhetlige studieprogram.

Det vises til forslag til forskrift – tidligere § 2 blir ny § 3.

2.4 Krav ved tildeling av flere grader på delvis samme grunnlag

2.4.1 Gjeldende rett

Når det gjelder bestemmelsen om at det kreves ny utdanning ved utstedelse av nytt vitnemål og grad, har det tidligere blitt lagt til grunn at de samme studiepoengene kan telle med i to grader, med den begrensning at studenten må ha 60 nye studiepoeng for å få nytt vitnemål/ny grad. I det nye vitnemålet må det klart fremkomme hvilke studiepoeng som inngår i grad som det tidligere er utstedt vitnemål for, og hvilke studiepoeng som er nye. Det forutsettes at studentens nye fagkrets tilfredsstillende de faglige kravene institusjonen har satt for den relevante graden/studieprogrammet. For enkelte utdanninger kan institusjonen selv fastsette et strengere krav. Institusjonene kan kreve at studentene i slike tilfeller tar 90 nye studiepoeng for å få ny grad/vitnemål.

2.4.2 Bakgrunnen for forslaget

UHR har i innspillet til departementet vist til at forskriften bør sette krav om at de henholdsvis 60 eller 90 nye studiepoengene som kreves i ny grad, er avlagt ved vitnemålsutstedende institusjon og opptjent etter at forrige grad ble utstedt. Dette vil sikre et reelt nytt faglig innhold i den nye graden og sørge for at den ikke bare er en ny kombinasjon av tidligere utdanninger. Institusjonene bør selv fastsette innholdsmessige krav til de "nye" studiepoengene i en ny grad, for eksempel knyttet til bachelorfordypning eller masteroppgave.

2.4.3 Departementets vurdering og forslag

UHR har problematisert at tilknytningskravet på 60 studiepoeng ved egen institusjon gjelder alle utdanninger, uavhengig av omfang. Departementet mener at tilknytningskravet bør være 60 studiepoeng uansett hvilken (høgskolekandidat-, bachelor-, master- eller doktor-) grad det er ment å gjelde. Det understrekes at det anses riktig at det er et forholdsvis sterkere tilknytningskrav for de toårige gradene enn for bachelorgraden. I tillegg foreslår departementet at denne bestemmelsen endres fordi tilknytningskravet ikke er så klart formulert for ny utdanning som for første utdanning, selv om intensjonen er at det skal være likt.

Det vises til forslag til forskrift – tidligere § 3 blir ny § 4.

2.5 Unntak – fellesgrader og rammeplanstyrte studier

2.5.1 Gjeldende rett

Tilknytningskravet oppfattes som et absolutt krav, med mindre det er tale om en fellesgrad som er unntatt etter gjeldende forskrift § 4. I samsvar med Norges forpliktelser gjennom Bolognaprosessen/Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA), kan departementet gi forskrift om et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og om institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner. For fellesgrader kan institusjonene i tråd med dette gjennom avtaler med de samarbeidende institusjonene selv fastsette unntak fra denne forskriften, slik at den ikke er til hinder for slikt gradssamarbeid.

2.5.2 Departementets vurdering og forslag

Hensynet bak denne bestemmelsen var ikke bare å følge opp forpliktelsene i Bolognaprosessen knyttet til opprettelse og praktisk gjennomføring av fellesgradene, men også å unngå at tilknytningskravet ble en barriere for et hensiktsmessig faglig samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Imidlertid er ikke rammeplanstyrte utdanninger omfattet av unntaket, til tross for at disse skal være innholdsmessig like. Etter dagens uhl. § 3-5 første ledd *plikter* utdanningsinstitusjonen å godskrive studentens utdanning så fremt kravene i bestemmelsen er oppfylt. For de rammeplanstyrte utdanningene vil dette i de fleste tilfeller være oppfylt, da rammeplanen nettopp skal ivareta sammenfallende krav til utdanningens faglige innhold på tvers av institusjoner.

Når det gjelder rammeplanstyrte utdanninger, har spørsmål om tilknytningskravet spesielt kommet opp i forbindelse med overgang fra helse- og sosialfaglige videreutdanninger til mastergradsprogram innenfor samme fagområde. I St.meld. 13 Utdanning for velferd (9.1.3) står følgende om godskriving av eksisterende videreutdanninger:

"Som nevnt finnes det en rekke kortere videreutdanninger på det helse- og sosialfaglige området, særlig for sykepleiere. Mange av dem er regulert med rammeplan. Disse videreutdanningene gir i dag ikke alltid mulighet for videre påbygning dersom studentene ønsker å ta en mastergrad, slik at et masterstudium eventuelt vil innebære ytterligere to års studium. For å unngå at videreutdanningene blir blindveier i utdanningssystemet, bør det legges til rette for at de kan integreres i eller bygges på til en mastergrad, forutsatt at innholdet reelt sett er på masternivå. Dette avgjøres av NOKUT i hvert enkelt tilfelle, eller av institusjonen selv for universitetenes vedkommende. Samtidig kan det også finnes videreutdanninger eller påbygningsstudier som gir ny kompetanse i bredden, og som dermed ligger på bachelornivå. Innføringen av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket vil bidra til å klargjøre den enkelte utdanningens plass i gradsstrukturen og mulige veier videre. Utviklingen i sektoren går i retning av at flere og flere videreutdanninger blir godkjent som del av en mastergrad, men det er viktig med fortsatt målbevisst arbeid på området."

Det er etter denne forventningen lagt opp til at studenter som har tatt en slik videreutdanning, gjennom "enkle grep" (for eksempel en påbyggingsmodul) skal kunne oppnå samme læringsutbytte som kandidater ved ordinære mastergradsutdanninger. Disse

påbyggingsstudiene er utarbeidet for å ivareta læringsutbyttet på mastergradsnivå i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og mastergradsforskriften og inneholder ikke flere emner og studiepoeng enn det institusjonen har vurdert som nødvendig for å oppfylle kravene til mastergraden. Enkelte av disse studietilbudene vil derfor ikke oppfylle tilknytningskravet på 60 studiepoeng. Når det bare er en mindre del av det totale læringsutbyttet på masternivå studentene med rammeplanregulert videreutdanning rent faktisk har behov for å ta for å oppnå en mastergrad, kan det argumenteres for at tilknytningskravet kan få utilsiktede virkninger. Departementet mener at det bør legges til rette for at overgangen fra videreutdanning i rammeplanstyrte studier til mastergradsutdanning på samme område, ikke får uheldige konsekvenser for studentene dette omfatter, og at disse også bør omfattes av unntaksbestemmelsen.

Det vises til forslag til forskrift – tidligere § 4 blir ny § 5.

3. Økonomisk og administrative konsekvenser

Fritaksvurderinger er mer ressurskrevende for institusjonene enn godskrivingsvurderingene i henhold til uhl. § 3-5 første ledd. Samtidig er de foreslåtte endringene etter departementets vurdering først og fremst presiseringer av gjeldende rett og ikke endringer som pålegger institusjonene nye oppgaver av betydning. Eventuelle økte kostnader vurderes derfor som ikke vesentlige og bør kunne håndteres innenfor institusjonens egne rammer.

4. Forslag til ny forskrift om godskrivning og fritak.

Departementet foreslår at gjeldende forskrift oppheves og at det fastsettes en ny *forskrift om godskrivning og fritak i høyere utdanning*.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gjelder for institusjoner med virksomhet regulert av lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler. Forskriften gir bestemmelser om universitetene og høyskolenes godskrivning av ~~annen høyere utdanning fra andre universiteter og høyskoler som enten er institusjonsakkrediterte eller som tilbyr akkrediterte studier, jf. etter~~ universitets- og høyskoleloven § 3-5 første ledd, og om fritak basert på realkompetansevurdering eller dokumentasjon av annen utdanning etter loven § 3-5 annet ledd, for høgskolekandidatgrad og gradene på bachelor-, master- og doktorgradsnivå (nivå 6, 7 og 8 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk).

Ny § 2. Definisjoner

I forskriften menes med

- a) *godskrivning: innpassing av beståtte fag, emner, eksamener og prøver fra universiteter og høyskoler som har institusjonsakkreditering eller som tilbyr akkrediterte studier etter universitets- og høyskoleloven, i studieprogram ved tilsvarende institusjoner. Universiteter og høyskoler med akkreditering etter universitets- og høyskoleloven skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra tilsvarende institusjoner med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen. Å godskrive innebærer at studenten ikke må ta tilsvarende beståtte emner, fag, eksamener eller prøver på nytt, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-5 første ledd.*

- b) *fritak: innpassing av annen dokumentert relevant utdanning og/eller kompetanse i studieprogram ved universiteter og høyskoler som har institusjonsakkreditering eller som tilbyr akkrediterte studier etter universitets- og høyskoleloven. Universiteter og høyskoler med akkreditering etter universitets- og høyskoleloven kan gi fritak for emner på grunnlag av dokumentasjon av for eksempel realkompetanse, utdanning tatt ved utenlandske høyere utdanningsinstitusjoner, eller utdanning tatt ved fagskoler eller norske institusjoner som ikke tilbyr akkrediterte studier etter universitets- og høyskoleloven, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-5 annet ledd.*
- c) *realkompetanse: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet uavhengig av læringsarena, gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Formell læring er den som skjer i utdanningssystemet, eventuelt for annet autorisasjons- og/eller sertifiseringsformål, ikke-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbud som ikke inngår i utdanningssystemet, mens uformell læring skjer gjennom livet på arenaer som ikke først og fremst er beregnet for utdannings- og/eller opplæringsformål (– for eksempel lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring eller fritidsaktiviteter).*

Tidligere § 2 blir ny § 3

§ 3. Tilknytningskrav for tildeling av grad eller yrkesutdanning

For at en institusjon skal kunne tildele en grad eller utstede vitnemål for fullført utdanning, må minst 60 av studiepoengene som skal inngå i *grunnlaget for graden*, være avlagt ved institusjonen. *Det forutsettes at utdanning som er avlagt ved en annen institusjon og som godskrives eller resulterer i et fritak, er i samsvar med de faglige kravene for den aktuelle graden, og at det samlede læringsutbyttet for graden er likeverdig det som gjelder for dem som tar hele utdanningen ved institusjonen*

Institusjonen kan ikke oppstille et strengere tilknytningskrav enn det som følger av første ledd.

Tidligere § 3 blir ny § 4

§ 4. Krav ved tildeling av flere grader på delvis samme grunnlag

Ved godskrivning eller fritak av utdanning som tidligere har inngått i grunnlaget for en grad eller som del av en grad eller yrkesutdanning, må en student i tillegg, *etter fullføring av forrige grad, avlegge* minst 60 nye studiepoeng ved institusjonen før det kan utstedes et nytt vitnemål eller tildeles en ny grad. Institusjonene kan selv fastsette krav om inntil 90 nye studiepoeng for bestemte utdanninger.

Den nye graden må ha en annen faglig fordypning enn tidligere grad. Institusjonene kan selv fastsette krav til hvilke deler av graden som må være nye. Det samlede læringsutbyttet for den nye graden skal være likeverdig det som gjelder for dem som tar hele utdanningen som første utdanning ved institusjonen.

Tidligere § 4 blir ny § 5

§ 5. Unntak – fellesgrader og rammeplanstyrte studier

Universiteter og høyskoler kan fastsette unntak fra bestemmelsene i denne forskrift for grader som gis i samarbeid med andre norske eller utenlandske institusjoner (fellesgrader), jf. loven § 3-2 første ledd, og for utdanninger fastsatt i nasjonal rammeplan, jf. § 3-2 annet ledd.

Tidligere § 5 blir ny § 6

§ 6. Særskilte godskrivingsregler

Utdanning som tidligere har blitt godskrevet med redusert uttelling i forhold til bestemmelsen i loven § 3-5 første ledd, skal godskrives i samsvar med tidligere praksis.

Tidligere § 6 blir ny § 7

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks. ~~Samtidig oppheves forskrift 28. oktober 1998 nr. 1037 om godskriving av grad, yrkesutdanning, utdanningsprogram, fag eller emne fra institusjon under lov om universiteter og høyskoler som del av cand.mag.-grad.~~